ఊసులాడే ఒక జాబిలటా!

నిషిగంధ

యదార్థ సంఘటనలకి నవలా రూపం - ఆసాంతం ఆకట్టుకునే సుమధుర స్నేహ బంధం

(క్రిందటి సంచిక తరువాయి)

నవంబర్ 23, 1986

హైదరాబాదు

కార్తీకా,

ఆప్యాయతల స్నేహం.. అరుదైన వ్యక్తిత్వం.. వీళ్ళిద్దరూ ఎలా ఉన్నారు? ఇంకెవరో కాదమ్మా, మీరిద్దరే!

మీకేం కావాలో, కలిసి ఏం చేయాలో నిర్ణయించుకుని మీ జీవితాల్ని నా మాటల్లో చెప్పినట్టుగానే 'రతనాల గని' చేసుకుంటున్నారు.. పెళ్ళి తర్వాత అందరిలానే మామూలు జీవితం గడిపేస్తారనుకున్న నా అంచనాలని నువ్వు రాసిన ఉత్తరం తలక్రిందులు చేసింది.. నాలోనూ ఒక కొత్త చైతన్యం.. నా సమయాన్ని ఇంకాస్త సద్వినియోగపరచాలని!

సమయం అంటే గుర్తొచ్చింది.. నీకెప్పుడన్నా చెప్పానా నేను అర్గనైజర్ ఒకటి మెయిన్ టెయిన్ చేస్తానని!? నే చేయాల్సిన పనులన్నిటినీ ఒకరీతిలో పద్ధతి ప్రకారం చేయడం అలవాటు.. అందుకే ఏ రోజుకారోజు చేయాల్సినవన్నీ ఆ తేదీన డైరీలో రాస్తాను.. 99% వీలైనంతవరకూ రాత్రి పడుకునేలోపు ఆ పనులన్నీ క్రాస్ అయ్యేలా చూసుకుంటాను.. కానీ ఒక పని మాత్రం ఎప్పటినించో ఒకరోజు నించీ ఇంకో రోజుకి జరుగుతూ ఉంది.. 'అదేమిటా!?' అని ఆకాశంలోకి చూస్తూ ఆలోచించకు.. నీకు ఉత్తరం రాయడమే! ఏంటీ ఇంకో కొత్తకధ అనుకుంటున్నావా.. నిజం, కావాలంటే గౌతమ్‌ని అడుగు.. మళ్ళీ ఆ క్వొశ్చెన్ మార్క్ ఫేస్ పెట్టకు.. అప్పుడప్పుడూ సాయంత్రాలు మరుసటిరోజుకి లిస్ట్ రాసుకునేముందు ఆరోజుకి అయిపోయిన పనులని క్రాస్ ఆఫ్ చేయడానికి వాడిని పిలుస్తాను..వాడికెంత ఇష్టమైన పనో అది! పేజీ మొత్తం గీస్తానని కూర్చుంటాడు.. మళ్ళీ ఏదో ఒక తెల్లకాగితం ఇచ్చి గీసుకోరా అంటే కుదరదంటాడు.. అలా 'కార్తీకకి ఉత్తరం' మీద వాడి చెయ్యి వెళ్ళకుండా ఉండడానికి చాలా కష్టపడాల్సివస్తుంది!!

అసలయినా ఈ ఉత్తరాల గొడవ లేకుండా మనం పక్క పక్క ఇళ్ళల్లో ఉంటే ఎంత బావుండేదో కదా! ఈసారి నీ ఉత్తరం చదువుతుంటే ఇలానే అనిపించింది.. సమాజసేవ, సాహితీ చర్చలు, సినిమాలు, కలిసి భోజనాలు.. ఎంత సందడిగా ఉంటుందో! మీ హీరోకి ఇక్కడే ఏదో కాలేజీలో ఉద్యోగం చూస్తాను కానీ వచ్చేయకూడదూ! అసలు నీకో ముఖ్య విషయం చెప్పాలి.. మనందరం కలిసి ఉండటం కాదు కానీ

నేను దూరంగా వెళ్ళే పరిస్థితొచ్చింది.

మా కంపెనీ వాళ్ళు నన్నొక అస్సైన్ మెంట్ మీద అమెరికాకి పంపుతున్నారు.. 8 టు 10 మంత్స్ ఉండాలి. జనవరి 5న ప్రయాణం.. నిన్ననే పేపర్ వర్క్ అంతా ఫైనలైజ్ అయి కన్ఫర్మ్ చేశారు.. ఇక డిసెంబర్‌లో వీసా పనులవీ చూసుకోవాలి.. నిన్నంతా అసలు ఎంత హాపీగా అనిపించిందో కానీ ఇవాళ పొద్దున్నుంచీ రాధిక దిగాలు మొహం చూస్తుంటే ఒక్కసారి రియాలిటీ లోకి వచ్చిపడ్డాను.. అన్ని నెలలు ఇంటికి, ఇంట్లోవాళ్ళకి దూరంగా ఉండాలని తలచుకుంటే భయం సంగతేమో కానీ కాస్త గాభరాగా ఉంది.. మరేం లేదు పిల్లలతో రాధిక ఎలా ఉండగలదో అని!

ఇంకో నెలన్నర టైం ఉన్నా వెళ్ళేలోపు పూర్తి చేయాల్సిన పనులు చాలా ఉన్నాయి.. అందుకే ఏ మాత్రం ఆలస్యం చేయకుండా ముందు నీకు ఉత్తరం రాస్తున్నాను.. ఇంక వెళ్ళేలోపు రాయడానికి కుదరకపోవచ్చు.. నాకు తెలుసు నువ్వక్కడ రోటి ముందు కూర్చుని కారాలు మిరియాలు నూరుతూ ఉంటావు.. అవును మరి పరిచయం అయినప్పటి నించీ మమ్మల్ని మీ ఊరికి రమ్మని పిలిస్తూనే ఉన్నావు.. అదిగో, ఇదిగో అని దాటవేస్తూనే దేశాలు దాటివెళ్ళిపోతున్నాననేగా నీ కోపం! నేను తిరిగి వచ్చేసరికి నువ్వు నన్ను ఎరగనట్లు ఫేస్ పెట్టినా మేమంతా ఒక వారం అయినా తిష్టవేస్తాము.

అసలు విషయం అడగడం మర్చిపోయాను, మీ అమ్మమ్మ గారి ధోరణిలో ఏమన్నా మార్పు ఉందా? మీ సంతోషంలో వాళ్ళుకూడా పాలుపంచుకుంటే బావుంటుంది! అసలు ఇంకెవరినైనా పెద్దవాళ్ళని పంపి కాస్త సామరస్యంగా ఆవిడని ఒప్పించే ప్రయత్నం చేస్తే బావుంటుందేమో! ఆవిడ అనుకుంటుందేమో పత్రికలవాళ్ళు కూడా ఇంక ఉత్తరాలు రాయటంలేదని!

మీ ఫ్రెండ్ మాధురి ఎలా ఉన్నారు? నా ఉద్దేశ్యం ప్రకారం వాళ్ళు కూడా మీరిప్పుడు ఉంటున్న ఊళ్ళోనే ఉంటున్నారు కదూ! మరి రాజారావు గారు కూడా మీ స్కూల్లోనే పని చేస్తారు కదా! పెళ్ళిళ్ళైనా మళ్ళీ మీరిద్దరూ ఒకే చోటికి చేరి ఉంటారు! వాళ్ళకి, భూషణంగారు వాళ్ళకి కూడా నా ప్రయాణం గురించి ఓ మాట చెవిన వేయి.

ఈసారెందుకో రాత్రయ్యేవరకూ ఉండకుండా సాయంత్రమే నీకు రాసేస్తున్నాను.. పోస్ట్‌పోన్ చేసినకొద్దీ ఏవో కొత్త పనులొస్తాయేమోనని భయం.. ఐదవబోతుంది టైం.. పగలంతా జాగింగ్ చేసిన సూర్యుడు ఎర్రబడ్డ మొహంతో అలసటగా పడమటి కొండలవైపు నడుస్తున్నాడు.. మళ్ళీ కుదురుతుందో లేదో ఏదన్నా రాసుకోవాలని అనిపిస్తుంది.. అందులోనూ వెళ్ళేలోపు 'మయూరి', 'పల్లకి' వాళ్లకి రాసివ్వాలి.

మరి నేవెళ్ళేలోపు నీ కబుర్లు వస్తాయని అనుకుంటున్నాను.. నాకు రాయడానికి సమయం లేకపోయినా తర్వాత మాత్రం టైం ఉన్నప్పుడల్లా రాధికని పలుకరిస్తుండు.. అయినా ఇకనించీ ఎప్పుడూ నీఒక్కదాని కబుర్లే కాకుండా వికాస్ మాటలు కూడా యాడ్ చేస్తుండు. తనని మరీ మరీ అడిగినట్లు చెప్పు.

హమ్మయ్యా, ఇంకో ఏడెనిమిది నెల్ల వరకూ ఈయన ఉత్తరాల గొడవ ఉండదనుకుంటున్నావేమో అక్కడకి వెళ్ళాక అన్ని విశేషాలతో మళ్ళీ

రాస్తాను.

అంతవరకూ సెలవా మరి.

వంశీ

*****   ***   ***   *****

డిసెంబర్ 25, 1986

వెంకటాపురం

ప్రియ నేస్తానికి,

అక్కడ అంతా బావున్నారు కదూ? సర్‌ప్రైజింగ్ న్యూస్‌లు ఇవ్వడంలో నన్ను మించిపోతున్నారుగా మీరు!! అసలు మీమీద చాలా కినుక వహించాను నేను.. ఈసారి నేను కూడా మూడునెల్ల కంటే ముందుగా మీకు రిప్లై రాయకూడదని గట్టిగా నిర్ణయించుకున్నాను.. కానీ మీ ప్రయాణం సంగతి చెప్పి నా ప్రతిజ్ఞని తప్పేలా చేస్తున్నారు.. హార్టీ కంగ్రాట్యులేషన్స్ మిత్రమా! ఇప్పటివరకూ ఒక కవి గారు నా స్నేహితులని గొప్పగా చెప్పుకునేదాన్ని.. ఇప్పుడు ఫారిన్ కవి గారు నా ఫ్రెండ్ అని చెప్తాను.. నా లెవల్‌ని ఎంతలా పెంచేస్తున్నారో మీరు!!

నేను కూడా ఒక న్యూస్ చెప్పాలి.. మీరు తిరిగొచ్చేసరికి ఆదిత్య, గౌతమ్‌లకి ఆడుకోవడానికి ఇంకో బుల్లి ఫ్రెండ్ రాబోతున్నారు.. మీరూహిస్తున్నది కరక్టే, మా ఇంటి జనాభా సంఖ్య రెండు నించి మూడుకి పెరగబోతోంది.. కానీ ఎందుకో అంత ఉత్సాహంగా లేదు వంశీ గారు.. అమ్మమ్మ ధోరణిలో కొంచెం కూడా మార్పు లేదు.. ఇలాంటి వార్తలు పెద్దవాళ్ళతో పంచుకుంటే ఇంకా సంతోషంగా అనిపిస్తుంది కదా.. తనకేమో మా ఊసే పడట్లేదంట.. మా 'ఎంకి' సుబ్బులు గుర్తుంది కదా, తనని అప్పుడప్పుడు వచ్చి వెళ్తుండమని చెప్పాను.. అప్పుడెప్పుడో మేము అందాలపోటీలు ఆపడానికి చేసిన ప్రదర్శన గురించి ఎవరో అమ్మమ్మ చెవిన వేస్తే "అది అలా రోడ్లు పట్టిపోతుందని నాకు ముందే తెలుసు" అందంట.. ఇలాంటి మాటలు విన్నప్పుడల్లా స్వయంగా వెళ్ళి పలుకరించాలన్న ఆలోచనకి గండి పడుతుంది! ఏమి చేసి తనకి నామీదున్న కోపాన్ని తగ్గించగలనో తెలీదు.. ఈ పెద్దవయసులో వాళ్ళిద్దరూ ఎలా ఉన్నారో అనేదే నా బాధ.. కనీసం తాతయ్య అయినా మమ్మల్ని చూడటానికి రాలేదు.. సుబ్బులు చెప్తోంది ఇప్పుడింట్లో చిన్నమ్మమ్మ కొడుకు కుటుంబం వచ్చి ఉంటున్నారని! అదివరకు చుట్టంచూపుగా వచ్చినప్పుడే వాళ్ళు చేసే అజమాయిషీని గుర్తు తెచ్చుకుంటుంటే ఇప్పటి తాతయ్య పరిస్థితి ఊహించడానికే భయమేస్తుంది!

ప్రతిరోజూ పడుకోబోయేముందు శరణాలయం పిల్లలు, పరిష్కరించిన సమస్యలు, చేయాల్సిన పనులు మననం చేసుకుంటూ ఇంత సంతృప్తినిచ్చే జీవితాన్ని ఎన్నుకున్నందుకు ఇంకాస్త సంతృప్తి చెందే సమయంలో సరిగ్గా వాళ్ళిద్దరూ గుర్తొస్తారు! మనసంతా చేదు తిన్నట్లు అయిపోతుంది! సంతోషమంతా మన సొంతమైతే అది జీవితమెందుకవుతుంది చెప్పండి!

మర్చేపోయాను మాధురి గురించి చెప్పడం! వాళ్ళిప్పుడు మా మాజేరులోనే మాధురి వాళ్ళింట్లోనే ఉంటున్నారు.. ఓ నెలరోజులు వాళ్ళ అత్తగారింట్లో ఉందేమో అంతే! ఒకరోజు రాజారావు గారు మాధురి వాళ్ళ అమ్మా నాన్న ఉన్నప్పుడు వాళ్ళకి అల్లుడైనా, కొడుకైనా తనే అని, వాళ్ళతో పాటు ఉంటూ అన్ని పనులూ చూసుకుంటానని చెప్పి కాపురం అక్కడే పెట్టేశారు! మాధురి వాళ్ళ నాన్నకి ఆ ఇంటికి వచ్చే అవసరం లేకుంటే అంతకంటే కావాల్సిందింకోటి లేదు! మా సుబ్బులు అంటోంది, మాధురి వాళ్ళాయనలో అప్పుడే మోతుబరి లక్షణాలు వచ్చేశాయని, అందరిని అజమాయిషీ చేయడం లాంటివి ఎక్కువైపోయాయని! మాధురికి అతని నిర్ణయం నచ్చలేదనిపిస్తోంది.. తను

పుట్టిపెరిగిన ఊరు వదిలి వెళ్ళక్కరలేదనే విషయం చెప్పినప్పుడు ఆనందంగా కాక నిస్తేజంగా కనిపించింది!

ఇక నా పెళ్ళి జరిగిన పరిస్థితి విని ఎంతలా ఆశ్చర్యపడిందో చెప్పక్కర్లేదు.. 'నువ్వేమిటి.. ప్రేమేమిటి.. పెళ్ళేమిటి!' అని సంభ్రమానికి గురవుతూనే ఆ భాగస్వామి వికాస్ అయినందుకు అంతకంటే ఎక్కువగా సంతోషించింది కూడా! తనకే మా అమ్మమ్మ తాతయ్యలని ఒక కంట కనిపెడుతూ ఉండమని చెప్పాను.

ఇవాళ క్రిస్మస్ కదా నిన్నంతా శరణాలయంలో క్రిస్మస్ ట్రీ అలంకరించి వచ్చి, ఇవాళ పిన్నీ బాబాయిలతో కలిసి కేక్ కట్ చేసి వచ్చాము.. పండగలొస్తే అసలు పిల్లల్ని పట్టలేకపోతున్నాము తెలుసా! వినాయకచవితి నించీ ఇప్పటి వరకూ అన్ని పండగలూ ఎంత కోలాహలంగా జరిగాయో.. అప్పుడే న్యూ ఇయర్ కి పథకాలు వేసేస్తున్నారు.. గ్రీటింగ్ కార్డ్లు తయారు చేసేసుకుంటున్నారు.

గ్రీటింగ్ కార్డ్ అంటే గుర్తొచ్చింది, ఇంతలోనే సంవత్సరం ఎంత వేగంగా అయిపోయిందో కదా! నాకు నిన్నా మొన్నా ఆదిత్య, గౌతమ్ లకి కార్డ్ లు రాసినట్లే అనిపిస్తుంది.. రోజులు గడిచి పోతున్నాయి కానీ మిమ్మల్ని కలవడం మాత్రం కుదరడంలేదు! వచ్చే కొత్తసంవత్సరమైనా మిమ్మల్ని చూపిస్తే బావుండు.. ఇక్కడికి వస్తామని ఊరిస్తూనే సముద్రాలు దాటివెళ్తున్నారు.. మీకిలా ఉత్తరం రాసినప్పుడూ, మీ గురించి మాటల్లో వచ్చినప్పుడూ అసలు ఎప్పుడెప్పుడు చూద్దామా అనిపిస్తుంది.. కేవలం ఉత్తరాల్తోనే ఇంత దగ్గరతనం సాధ్యమా అని సందేహం వస్తుంది కూడా! మీరన్నట్లు ఇక పక్కపక్క ఇళ్ళల్లో ఉండుంటే ఇంకెంత హడావిడి చేసేవాళ్ళమో!

అదిసరేగానీ మీరన్ని నెలలు దేశాలు పట్టి పోతుంటే రాధిక గారు పిల్లలతో ఎలా ఉంటారు చెప్పండి.. ఈ సంవత్సరం ఆదిత్యని మా స్కూల్లో జాయిన్ చేస్తాను కానీ మీరు వెళ్ళేలోపు వాళ్ళ ముగ్గురినీ మా ఊరికి పంపేయకూడదూ, ప్లీజ్.. రాధిక గారికి ఇక్కడ చాలా నచ్చుతుందని హామీ ఇస్తున్నాను! తప్పకుండా 'సరే' అంటారని ఆశిస్తున్నాను.

నూతన సంవత్సర శుభాకాంక్షలతో పాటు మీ ప్రయాణం, పర్యటన నిర్విఘ్నంగా సాగాలని మా ఇద్దరి ఆకాంక్ష.
అక్కడకెళ్ళాక వీలుచూసుకుని ఒక్క ఉత్తరమన్నా రాస్తారు కదూ.
కార్తీక

*** *** *** ***

మార్చ్ 17, 1987
హైదరాబాదు

డియర్ కార్తీకా,

మీరూ, వికాస్ బావున్నారని తలుస్తాను. ఇక్కడ అంతా క్షేమమే. మీ ఊరుకి రమ్మని ఆహ్వానించినందుకు చాలా సంతోషం వేసింది. నిజంగా నాకూ ఈయన లేకుండా ఇక్కడ ఉండబుద్ధి కావడంలేదు. ఆదిత్యని మీ స్కూల్లో జాయిన్ చేసే ఆలోచన బానే ఉన్నా మళ్ళీ తిరిగొచ్చాక ఇక్కడ ఇదే స్కూల్లో అడ్మిషన్ దొరకడం చాలా కష్టం. ఏమిటో ప్రొఫెషనల్ చదువులక్కూడా ఇన్ని తలనొప్పులు ఉండవేమో అనిపిస్తుంది!

ప్రస్తుతం అమ్మానాన్నా నా దగ్గరే ఉంటున్నారు. తమ్ముడు ఇప్పుడు బెంగుళూరు లో జాబ్ చేస్తున్నాడు కదా అందుకే ఇద్దర్నీ వచ్చేయమన్నాను. మామూలుగా అయితే అమ్మానాన్నా మన దగ్గర ఉంటే ఎంత ఆనందంగా ఉంటుందో కదా. కానీ ఇప్పుడు ఏ సంతోషమూ ఈయన మా దగ్గర లేరన్న నిజాన్ని దాయలేకపోతోంది. అసలు టైం ఎంత స్లోగా నడుస్తుందో చెబితే నమ్మరు. ఇంటి నిండా బోల్డంత పని ఉంటుంది. అన్నీ పూర్తిచేసేసరికి ఏ రెండు మూడు రోజులైతే బావుండునో అనిపిస్తుంది. తీరా చూస్తే రెండు మూడు గంటలైతే గగనం. నాకు తెలిసీ పెళ్ళై వచ్చేక అమ్మావాళ్ళ గురించి కూడా ఇంత దిగులు పడ్డ సందర్భాలు లేవు! ఈ బంధంలో ఉన్న విచిత్రమేమిటో అసలు కొన్ని నెలల ఎడబాటును తట్టుకోవడం చాలా కష్టమనిపిస్తుంది.

అప్పుడప్పుడూ తను రాసుకునే టేబుల్ దగ్గర కూర్చుని ఆ పెన్, పేపర్స్, ఉత్తరాల దొంతరలు అన్నిటినీ చూస్తు పరాకుగా అయిపోతాను. అమ్మొచ్చి ఉన్నట్టుండి కదిలించేసరికి తన ఆలోచనల నించి బయటకి లాక్కొచ్చినందుకు కోపం వెంటనే బాధ కలిసి కళ్ళల్లో నీళ్ళు గిరున తిరుగుతాయి. ఏమిటో పూనా వెళ్ళినప్పుడు ఇంత దిగులనిపించలేదు.. ఇవాళ కాకపోతే రేపొచ్చేస్తారుగా అనుకునేదాన్ని. ఇప్పుడు తను రావడానికి ఎన్ని రేపులు రావాలో అని అనుకుంటుంటే ఒక్కసారిగా నిస్సత్తువుగా అనిపిస్తుంది.

నన్ను చూడండసలు! ఈ సమయంలో మీ గురించీ, మీలో పెరుగుతున్న పాపాయి గురించి అడగడం మానేసి నా బెంగంతా కుమ్మరించేస్తున్నాను. ఏం చేయను, మీకంటే మా ఇద్దరి గురించి తెలిసిన ఆత్మీయులు లేరు. ఇంతకీ మీ ఆరోగ్యం బాగా చూసుకుంటున్నారా? మీ ఇద్దరూ ఎన్నో పనుల్లో తిరుగుతూ ఉంటారని తెలుసు. కానీ ఈ చివరి నెలల్లో అయినా మీరు చాలా జాగ్రత్తగా ఉండాలి. వేళకి మంచి ఆహారం, పళ్ళు తీసుకుంటున్నారు కదా.

మీకు తెలుసా, నేను ప్రైవేటుగా బి.ఏ కి కట్టబోతున్నాను. మీ స్ఫూర్తితోనే! అప్లికేషన్ పెట్టడం అయిపోయింది. ఇంక పుస్తకాల గురించి చూడాలి. మీ దగ్గరకి రాకపోవడానికి ఇది కూడా ఒక కారణం. గౌతమ్‌ని ఎల్.కె.జి లో జాయిన్ చేయడానికి కూడా ఒక తతంగం ఉంది. తను లేకపోవడం వలన చాలా పనులు నా అంతట నేనే చేసుకోవాల్సివస్తుంది. ఇదొక కొత్త కాన్ఫిడెన్స్ ఇస్తుంది కూడా!

మీ కవిగారు లేరని మామీద పూర్తిగా శీతకన్ను వేయకుండా ఉత్తరాలు రాస్తుండండి. తను వారానికొకసారి ఫోన్ చేసినప్పుడల్లా మీ ఇద్దరి గురించి గుర్తుచేసుకోకుండా సంభాషణ ముగించరు.
వికాస్ గారిని, సులోచన గారి దంపతులనీ, మీ ఫ్రెండ్ మాధురినీ అడిగినట్లు చెప్పగలరు.
మీ ఆరోగ్యం జాగ్రత్త.
రాధిక

*** *** *** ***

మే 5, 1987
వెంకటాపురం

ప్రియమైన రాధిక గారికి,
ఎలా ఉన్నారు అని అడగడం అవివేకమే అవుతుంది.. మీ ఉత్తరం చదివాక వెంటనే మిమ్మల్ని పిల్లల్ని ఇక్కడికి తీసుకొచ్చేయాలనిపించింది! కానీ అలా చేయకుండా మీరు చెప్పిన కారణాలు సైంధవుల్లా అడ్డుపడ్డాయి.

మీ బి.ఏ కి ఏవైనా పుస్తకాలు కావాలంటే చెప్పండి. మన లెక్చరర్ బాబుకి పని చెబ్దాం.. సడలేవరకూ మన ప్రతి ఆలోచనా ఒక గొప్ప నమ్మకంగా నిలుస్తుందనుకుంటా! ముందు పెళ్ళి విషయంలో, ఆ తర్వాత ఎం.ఫిల్ విషయంలో ఇదే విషయం అనుభవమైంది నాకు.. అప్పట్లో నాకెవరి అవసరం రాని ఒంటరి ఉన్నత స్థానం సాధించాలని, దానికి పై చదువులే మార్గమని అనుకున్నాను.. అందుకే అమ్మమ్మకి తెలీకుండా మీ ఊరొచ్చి మరీ ఎం.ఫిల్ కి అప్లై చేశాను.. కానీ ఇప్పుడు చుట్టుపక్కల సమాజంలో ఉన్న సమస్యలను చూస్తూ, అన్నీ కాకపోయినా కొన్నిటినైనా పరిష్కరించ గలిగే శక్తి ఉన్న నాలాంటివాళ్ళు చదువు పేరుతో చుట్టూ ఒక కోట కట్టుకోవడం తగదేమో అనిపించింది.. అందుకే వికాస్ ఎంత చెప్పినా ఇంక చదివే ఆలోచనని ప్రస్తుతానికి వాయిదా వేసుకున్నాను.

ఇప్పుడు మహిళలు అన్ని రంగాల్లో ముందుకు దూసుకెళ్తున్నారని అదేపనిగా చెప్పుకుంటున్నాము.. కానీ కంటికి కనిపించని ఎన్ని చీకటి కోణాలున్నాయో ఊహించలేము.. ముఖ్యంగా ఇక్కడ గ్రామాల్లో బాల్యవివాహాలు, బాల కార్మికుల సమస్య ఎంతగా వేళ్ళూన్నిపోయిందో తెలిస్తే భయమేస్తుంది. వయసుకు మించిన పనుల్లోనూ, పట్టుమని ఇరవై కూడా దాటకుండానే ఇద్దరు ముగ్గురు పిల్లలకి తల్లి అవడం.. దాంతో లెక్కలేనన్ని ఆరోగ్య సమస్యలు!

మా గ్రూపు వాళ్ళందరం ఈ విషయాల మీద ముఖ్యంగా తల్లితండ్రులకు కౌన్సిలింగ్ ఇస్తున్నాము.. గ్రూప్ అంటే ఏమీ లేదు, సామాజిక స్పృహ ఉన్న కొంతమంది కలిసి వాలంటరీగా చేయడమే! రోజూ మనం చూసే మనుషుల జీవితాల్లోనే ఎన్నెన్ని చేదు నిజాలు దాగి ఉంటాయో ఊహించలేము రాధిక గారు! ఒక రోజు మాదగ్గరికి మా స్కూల్లోనే పని చేసే ప్యూన్ భార్య వచ్చింది.. ఆమిప్పుడు 7 నెలల గర్భవతి.. అప్పటికే ముగ్గురు పిల్లలున్నారు.. వయసెంతో ఊహించగలరా? 22 అంట! ముగ్గురూ ఆడపిల్లలేనని, ఈసారి మగపిల్లాడు పుట్టకపోతే పుట్టింటికి పంపేస్తానని అతను రోజూ బెదిరిస్తున్నాడంట.. రాకెట్లని చంద్రమండలానికి పంపిన వైజ్ఞానిక ప్రపంచంలో ఇంకా అతని లాంటి మూర్ఖులు ఉన్నారంటే నమ్మశక్యం కాదు.. మళ్ళీ రోజూ మా దగ్గర అంటే ఆడ టీచర్ల దగ్గర ఎంత వినయంగా ప్రవర్తిస్తాడో!

వికాస్‌కి ఈ విషయం చెప్తే చాలా అవేశపడి అతనికి దేహశుద్ధి చేసేంతవరకూ వెళ్ళారు.. కానీ ఇలాంటి కుటుంబ విషయాల్లో ఆవేశం కంటే ఆలోచన అవసరం అని, అతనితో మంచిగా మాట్లాడుతూ పరిస్థితిని తెలుసుకునేలా, తన దృక్పథం మార్చుకునేలా చేయమని చెప్పాను.. ఇలాంటివాళ్ళ విషయాల్లో పెరిగిన ఇంకా చుట్టూ ఉన్న పరిస్థితుల ప్రభావం చాలా ఉంటుంది.. సమస్యని అక్కడ నించి నరుక్కురావడం మంచిది కదా!

ఇలాంటి ఆలోచనల మధ్య సమయమే తెలియడంలేదు.. ఏమిటో రాధిక గారూ డెలివరీ డేట్ దగ్గరకొచ్చేస్తుంది కానీ ఇన్ని నెలల్లో నేను డాక్టర్ దగ్గరకెళ్ళింది కేవలం రెండు సార్లే! ఇంటి దగ్గర వికాస్ ముద్దలు కలిపి నోటికి అందిస్తుంటే ఇంక డాక్టర్ అవసరమేముంటుంది చెప్పండి.. పిన్ని మాత్రం కోప్పడుతూనే ఉంటారు అలా అశ్రద్ధ పనికి రాదని.. ఒక్కొక్క సమస్య పరిష్కారమైనప్పుడల్లా వాళ్ళిచ్చే ఆశీర్వాదాలే నా పాపాయికి శ్రీరామరక్ష అనిపిస్తుంది!

ఇంక మా కవిగారిని మరీ మరీ అడిగినట్లు చెప్పండి.. మీకు మరీ దిగాలుగా అనిపిస్తే కనీసం ఒక వారం కోసమైనా వచ్చి వెళ్ళండి..

ఎలాగూ ఇప్పుడు ఆదిత్య స్కూల్‌కి సెలవలు ఇచ్చేసి ఉంటారు కూడా కదా!

మరి ఉంటాను.

మీ

కార్తీక

*** *** *** ***

సెప్టెంబర్ 12, 1987

హైదరాబాదు

హల్లో మమ్మీ గారూ,

ఎలా ఉంది మీ కొత్త పదవి? ముందుగా సరికొత్త అమ్మానాన్నలకు అభినందనలు.. ఏమంటున్నాడు వికాస్ జూనియర్? పేరు డిసైడ్ చేశారా లేదా?

ఇంత సుదీర్ఘ విరామం తర్వాత రాస్తూ ఇలా ప్రశ్నల వర్షం కురిపిస్తున్నానేమిట అనుకుంటున్నావా! నేను లేకపోడం చూసి గబగబా మీ అబ్బాయిని తీసుకొచ్చేశావుగా! నిజంగా చాలా ఈ న్యూస్ వినగానే చాలా సంతోషం వేసింది.. ఇకనించీ నీ ఉత్తరాల్లో పిల్లలు-పరుగులాటల గురించి చదవాల్సివస్తుంది అని తల్చుకుంటుంటే 'అమ్మయ్యా, మాకో తోడు దొరికింది' అనిపిస్తుంది!

ఇన్ని రోజుల తర్వాత నీకు ఉత్తరం రాస్తుంటే ఏదో తెలీని ఉత్సాహం.. వేసవి సెలవలకి ఊరెళ్ళి తిరిగొచ్చాకా ఇంటి దగ్గర నేస్తానికి ఆ విశేషాలన్నీ ఎప్పుడెప్పుడు చెబ్దామా అన్న తొందరలా.. నేను వచ్చి నాలుగురోజులవుతుంది.. వచ్చినప్పటి నించి అదోరకమైన కొత్త శక్తి! రాధిక, పిల్లల్ని చూడటం వల్లా ఇంకా అక్కడ వర్క్ లో సాధించిన ప్రోగ్రెస్‌కి ఇక్కడ ఆఫీసులో కురిపిస్తున్న ప్రశంసల వల్ల కూడా!

మొదటిసారిగా సముద్రాలు దాటి ప్రపంచానికి అటువైపున్న ఆ దేశంలోకి అడుగుపెట్టినప్పుడు ఉత్సుకత, ఉత్తేజంతో పాటు కాస్త గుబులూ, గాభరా కూడా! రోజులు గడిచేకొద్దీ అక్కడి క్రమశిక్షణ, నిబద్ధత చూశాక రూల్స్ అంటే పాటించడానికి కానీ బ్రేక్ చేయడానికి కాదు అన్న విషయం మొదటిసారిగా తట్టినట్లనిపించింది.. మన వయసుకి కాక చేసే పనికి గౌరవం ఇవ్వడం నచ్చింది.. నీకో విషయం తెలుసా! అక్కడ ఏ గవర్నమెంట్ ఆఫీసులో అయినా పనుంటే పొద్దునే లేచి వాళ్ళు తరుపులు తెరిచాక, క్యూలో నుంచుని మన వంతు కోసం వెయిట్ చేయడం.. ఎవరి చెయ్యీ తడపాల్సిన అవసరం లేదు.. రోజుల తరబాడి వాళ్ళ చుట్టూ చెప్పులరిగేలా తిరగక్కరలేదు!! లంచగొండితనం లేని ఏ దేశమైనా ఇలానే అబివృద్ధి చెందుతుందనడంలో సందేహం లేదు!

చుట్టూ పచ్చదనం, ఎప్పుడు చూసినా ఇప్పుడే ఊడ్చి తుడిచారా అన్నట్లుండే రోడ్లు, ఆకాశ హర్మ్యాలు, ఆ పక్కనే జలపాతాలు అన్నీ కలిసి ఏదో అల్లావుద్దీన్ సృష్టించిన ప్రపంచంలో ఉన్న అనుభూతి కలిగిస్తాయి.. కానీ కార్తీకా, సాయంత్రం ఆరు దాటంగానే ఒక్కసారిగా నిశ్శబ్దంగా అనిపించేది.. అప్పటి వరకూ ఆడుకున్న పిల్లలంతా వెళ్ళిపోగానే మిగిలిన ఖాళీ పార్క్ లా నిస్తేజంగా అనిపించేది.. కారణం రాధికా వాళ్ళు నాతో లేకపోవడమే కాదు అప్పటి వరకూ ఎంతో క్లోజ్ గా పని చేసిన సహోధ్యాయులు ఐదవ్వగానే ఉన్నట్టుండి అపరిచితులుగా మారిపోతారు.. అక్కడ నించి వాళ్ళ జీవితంలో మనకేమాత్రం ప్రాముఖ్యం ఉండదు! పుట్టిన దగ్గర్నించీ మన చుట్టూ ఉన్నవారితో ఎటాచ్ మెంట్స్ పెంచుకుంటే పెరిగే మనలాంటి వారు ఈ డిటాచ్ మెంట్ కి అలవాటు పడటం కష్టమనిపిస్తుంది!

కారణాలు ఏమైతేనేం, అక్కడా ఉన్నన్నాళ్ళు ఎక్కువ కాలం పనితోనే గడిపేవాణ్ణి.. అక్కడ ఉన్న రిసోర్సెస్ తో పని చేయడం కూడా చాలా ఉత్సాహంగా అనిపించేది.. అలానే మా కంపెనీ వాళ్ళ అంచనాలను మించగలిగాను.. ఎన్నో కొత్త విషయాలు నేర్చుకున్న సంతృప్తి నాకూ మిగిలింది! కానీ విమానం మన నేలని తాకగానే కలిగిన అనిర్వచనీయమైన భావాన్ని వర్ణించడం నా వల్ల కాదు!

వచ్చిన దగ్గర్నించీ ఫోన్ కాల్స్, స్నేహితుల విజట్లతో కాస్త బిజీగానే ఉన్నా అన్నిటినీ తప్పించుకుని నీకెప్పుడెప్పుడు ఉత్తరం రాయాలా అనిపించింది! ఎల్లుండి అమ్మానాన్న, ఇంకా అక్కయ్య వాళ్ళందరూ ఇక్కడికి రాబోతున్నారు.. చాలా సంవత్సరాల తర్వాత వినాయక చవితి కలిసి చేసుకోబోతున్నాం.. మళ్ళీ ఆ హడావిడిలో పడితే ఇంకా లేట్ అయిపోతుందని కాస్త వెసులుబాటు దొరకగానే రాసేస్తున్నాను.

ఒక విషయానికి మాత్రం నీకు మనస్ఫూర్తిగా కృతజ్ఞతలు చెప్పుకుంటున్నా.. నేను లేనప్పుడూ ఎప్పటికప్పుడు రాధికకి ఉత్తరాలు, ఫోన్లతో పలకరించినందుకు.. తనకి నీ మాటలు ఎంత స్వాంతన కలిగించాయో చెప్పలేను.. ఒక్కోసారి తనకి ఫోన్ చేయేబోయేముందు నాకు టెన్షన్ గా అనిపించేది.. ఎక్కడ బ్రేక్ డౌన్ అవుతుందోనని! కానీ ఫోన్ తీస్తునే ఎంతో ఉత్సాహంగా మాట్లాడటం, అలా మాట్లాడినప్పుడు ఎక్కువగా నీ కబుర్లే ఉండటం నాకు ఆశ్చర్యాన్నీ, సంతోషాన్నీ కలిగించేది! ఒక విచిత్రం చెప్పనా, నేను వేళ్ళేముందు వికాస్‌తో మాట్లాడాను కదా.. ఎప్పుడూ చూడని మనిషితో కాక ఎంతో కాలం నుండి తెలిసిన స్నేహితుడితో మాట్లాడిన ఫీలింగ్! మనందరం కలిసే సమయం అతి త్వరలో రావాలని కోరుకుంటున్నాను.

నిన్న తెల్లవారుఝామునే మెలకువ వచ్చేసింది.. అలా కిటికీలోంచి బయటకి చూస్తుంటే అప్పుడే ప్రియుడి నించి విడివడిన ప్రేయసిలా మెరుస్తున్న ఆకాశం.. వెంటనే 'ఈ గాలీ.. ఈ నేలా.. ఈ ఊరు' పాట గుర్తొచ్చింది.. వెంటనే ఒక శీతల పవనం తాకినట్టు ఎంత హాయిగా అనిపించిందనీ! వెంటనే ఇదిగో ఈ కవిత మనసులోనే రాసేసుకున్నా.. ఇంకా ఏ పత్రికకీ పంపలేదు, నీకే ముందు వినిపిస్తున్నా..

"జాబిల్లి జోలపాడి జోకొడితే
కొలువు తీర్చిన కలలు..
తలలూపే కలువ పూబాలలు!
సూరీడు వెన్ను తట్టి నిదురలేపితే
కరిగిపోయిన కలలు..
హారం తెగిపడి జారిపడి ముత్యాలు!"

దీనికి ఏం పేరు పెట్టమంటావో నువ్వే చెప్పు.. అవునూ సినిమాలు, పాటలు, పుస్తకాలకీ నీ దైనందిన కార్యక్రమంలో ఏమన్నా చోటుందా? చైతన్యానికి తోడైన ఆలోచనాపటిమలా మీరిద్దరూ కలిసి చేస్తున్న పనులు ఎంతో ఉత్తేజభరితంగా ఉన్నాయి. భూషణం దంపతులకు నా నమస్కారాలు తెలియజేయి.. అలానే మళ్ళీ ఎప్పుడెప్పుడు తనతో మాట్లాడుదామా అని ఎదురుచూస్తున్నట్లు వికాస్ కి చెప్పు.
త్వరలో ఉత్తరం రాస్తావుగా?
వంశీ

***   ***   ***   ***

నవంబర్ 10, 1987

వెంకటాపురం

వంశీ గారికి,

ఎన్నాళ్ళకెన్నాళ్ళకి మీ కబుర్ల పావురం మా ఊరొచ్చింది! మీరు చెప్పిన విశేషాలన్నీ ఎన్నిసార్లు చదువుకున్నానో.. అలా వస్తూనే ఎంత అద్భుతమైన కవితని వినిపించారు!! చాలా చాలా బావుంది.. దానికి "కరిగిన కలలు" అనే పేరు ఎలా ఉంటుంది? పేరంటే గుర్తొచ్చింది.. మావాడి పేరు 'హర్ష'.. వాళ్ళ నాన్న పెట్టుకున్నదే. అప్పుడే బోర్లా పడుతున్నాడు.. తెగ నవ్వులు చిందుస్తున్నాడు.. వికాస్ అయితే ఇంకో రెండడుగులు ముందుకెళ్ళి తనని గుర్తు పడుతున్నాడని కూడా చెప్తారు!

ఇంకా అంతా కలలా వుంది వంశీ గారూ.. ఎన్నో సార్లు రాత్రి ఉన్నట్టుండి మెలకువ వచ్చి పక్కన పడుకున్న వికాస్ నీ, హర్షనీ చూస్తుంటే అసలు ఇది నా జీవితమేనా లేక అందమైన కలా అన్న అనుమానం వస్తుంది.. వెంటనే నన్ను నేను గిల్లుకుని నిర్ధారించుకుంటాను.. ఇది నా స్వంతం చేసిన ఘనత మాత్రం పిన్నీ, బాబాయిలదీ ఇంకా ఎప్పటికప్పుడు మోరల్ సపోర్ట్ అందిస్తున్న మీదీ!

జీవితానికి అసలైన అర్ధం ఏమిటో ఇప్పుడిప్పుడే తెలుస్తోంది.. నిస్సహాయులకి వీలైనంతగా సహాయం చేయాలని ఉంది.. ఇంకో విషయం, భూషణం బాబాయి మా స్కూల్లో ఇప్పుడు కరాటే నేర్పించే మాస్టారిని అప్పాయింట్ చేశారు.. వారానికి రెండు రోజులు, ఒక్కొక్క గంట చొప్పున నేర్పిస్తున్నారు.. మొదట్లో అబ్బాయిలందరూ ఎంతో ఉత్సాహంగా చేరారు కానీ ఒక్క అమ్మాయి కూడా రాలేదు.. ఆత్మరక్షణ ఆవశ్యకత గురించి వాళ్ళకొక అవగాహన కలిగించడానికి అందరినీ కూర్చోబెట్టి ఉదాహరణలతో సహా వివరించాల్సివచ్చింది! అయినా తమకేం కావాలో తెలుసుకుని వాటిని సాధించుకోవడం ఈ దేశంలో ఆడపిల్లలకు ఎప్పుడు అబ్బుతుందో!

కావాల్సింది సాధించుకోవడం అంటే గుర్తొచ్చింది, మాధురి ఎందుకో అంత సంతోషంగా ఉన్నట్టు లేదండి. ఆ మధ్య హర్షని చూడాడానికి వాళ్ళిద్దరూ వచ్చారు.. మోటార్ బైక్ మీద నించి దిగుతున్న రాజారావుని చూస్తుంటే నడమంత్రపు సిరి తెచ్చిన మార్పు స్పష్టంగా తెలుస్తోంది.. మెడలో లావుపాటి చైన్, రెండు చేతుల వేళ్ళకి ఉంగరాలు, ఇస్త్రీ నలగని బట్టలు.. అసలు సత్తు కారేజీ పట్టుకుని, అప్పుడో ఇప్పుడో విరిగిపోయేట్లుండే సైకిల్ మీద వచ్చే రాజారావేనా ఇతను అనిపించింది!! ఎప్పుడూ తుళ్ళుతూ ఉండే మాధురి మాత్రం ఏమిటో అప్పుడే భాష నేర్చుకుంటున్నదానిలా ఉండుండి రెండుమూడు మాటలు మాట్లాడుతోంది.. ఉన్న కాసేపూ అతనే కొత్తగా కొన్న బైక్, ఇంట్లోకి కొన్న ఫర్నిచర్, రేపో మాపో కొనబోతున్న భూమి గురించీ మాట్లాడాడు.. అంతేకాక బాబుని ఆడిస్తున్న మాధురిని పట్టుకుని "పిల్లల్ని కనే రహస్యమేమన్నా ఉందేమో కార్తీక గారిని అడగరాదూ.. నువ్వు కూడా మనింట్లోనే ఇలా ఆడించుకోవచ్చు" అన్నాడు.. నేను చటుక్కున మాధురి వంక చూశాను.. అప్పటివరకూ నిర్వికారంగా ఉన్న దాని మొహంలో బాధ కొట్టొచ్చినట్లు కనబడింది.. ఏమిటో అర్ధమయ్యీ అర్ధమవనట్లు అనిపించింది.. అయినా పెళ్ళై ఏమాత్రం కాలం గడిచిందనీ!! అప్పటినించీ నేనతనికి మధ్యంతరంగా కట్టబెట్టిన గౌరవాన్ని తీసేసుకున్నాను.. వీలుచూసుకుని మళ్ళీ రమ్మని మరీ మరీ చెప్పాను.. ఈసారైనా అది ఒక్కత్తే వస్తే అసలు విషయం ఏమిటో కనుక్కోవాలి.

ఒక్కోసారి అనిపిస్తుంది సమయానికి తగ్గట్టు మన పనులు నిర్ణయించుకోవడం కాకుండా పనులకు తగ్గట్టు సమయం ఉంటే ఎంత

బావుంటుందని! హర్షతో ఒక రోజంతా గడిపే రోజెప్పుడొస్తుందా అని చూస్తున్నాను.. ఈ మాట అంటే పిన్నేమో నవ్వేసి "నీ పనుల చిట్టా చూసినవాళ్ళెవరికైనా తెలుస్తుంది అదెంత అసంభవమో" అంటుంది.. నేను డెలివరీ రోజు వరకూ కూడా స్కూల్ కి వెళ్తూనే ఉన్నాను.. డాక్టర్ అయితే ఒకటే మందలించడం, మధ్య మధ్య చెక్‌అప్ కి రానందుకు.. "అయినా చందమామలాంటి బుజ్జాయి పుట్టాడు కదండీ" అని నేనంటే "ఆ అది నీ అదృష్టం.. వాడి అదృష్టమూనూ" అన్నారు!

అప్పుడంటే తప్పించుకున్నాను గానీ ఇప్పుడోసారి డాక్టర్ దగ్గరకు వెళ్ళి రావాలి.. ఈ మధ్య తరచుగా కడుపులో నొప్పి వస్తొంది.. గాస్ అనీ, స్ట్రెస్ అనీ ఏవేవో మాత్రలు మింగుతూ ఉన్నాను కానీ తగ్గినట్లే తగ్గి మళ్ళీ వస్తోంది! ఆ మాత్రం నొప్పి కూడా భరించలేనా అని నన్ను నేనే వెక్కిరించుకుని మొండిగా తిరిగేస్తున్నా కానీ ఇంటికొచ్చి కాస్త రిలాక్స్‌డ్‌గా హర్షతో టైం స్పెండ్ చేసేప్పుడు ఆ నొప్పి తాలూకా తీవ్రత భరించలేకపోతున్నాను.. అందుకే ఒకసారి వెళ్ళి తెల్ల దూతలని చూసొస్తే ఒక పనై పోతుంది. ఈ విషయం ఇంకా వికాస్‌కి చెప్పలేదు.. లేదంటే నన్ను ఈ పాటికి ఆ హాస్పిటల్‌లో బంధించేసి ఉండేవారు!

మీరు చెప్పిన వింతలూ విశేషాలు ఒక రెండు మూడు రోజుల వరకూ వికాస్‌కి చెప్తూనే ఉన్నాను.. తనేమో "మళ్ళీగానీ వెళ్తే నిన్ను తన అసిస్టెంట్‌లా వెంట తీసుకెళ్ళమని మీకవి గారికి చెప్తాలే" అంటూ ఒకటే ఆటపట్టించడం.. కానీ మీరు సాధిస్తున్న విజయాలను తల్చుకుంటుంటే మీలాంటి మిత్రుడున్నందుకు చాలా గర్వంగా ఉంది. ఆమధ్య ‘పడమటి సంధ్యారాగం‘ సినిమా వస్తే వెళ్దామని చాలా అనుకున్నాము కానీ ఆ టైమ్ ఏదో హర్షతో గడపడానికి ఉపయోగించుకోవచ్చుగా అనిపించింది.. ఆ సినిమాకి వెళ్ళుంటేనైనా మీరు చెప్పిన కొన్ని దృశ్యాలు కొన్ని తెరమీద చూసే భాగ్యం కలిగేది!

రాధిక గారికి, పిల్లలకి మీమీద బెంగ పూర్తిగా తీరిపోయుంటుంది.. మీ కుటుంబం కలిసిన గేదరింగ్ ఎలా జరిగింది? నాకెందుకో అమ్మమ్మ గుర్తొస్తుంది.. హర్ష పుట్టినప్పుడు వికాస్ చెప్పడానికి వెళ్తే తను కనీసం బయటకి కూడా రాలేదంట.. వరండాలో కూర్చుని కాసేపు తాతయ్యతో మాట్లాడి వచ్చేసారంట.. వాళ్ళ విషయమొక్కటే అప్పుడప్పుడూ కలుక్కుమనిపించే బాధ.

మీకు ఇక ఇప్పట్లో ఎక్కడికీ వెళ్ళే అవసరం లేదనుకుంటాను.. చక్కగా మళ్ళీ కలాన్ని ఝుళిపించి ఒకచేత్తో కవితలూ, ఇంకో చేత్తో నాకు ఉత్తరాలు రాసేస్తుండండి.
వీలైనంత త్వరలో రాస్తారు కదూ.
కార్తీక
*****   ***   ***   *****

(తరువాతి భాగం వచ్చే సంచికలో..)